

VIKSVĖ

Pačiu Gulbių kaimo pakraščiu, vienu krantu šliedamasi prie Strazdelių kaimo, teka mažutė upelė Viksvė. Šią saktmę skiriu geriausiai Gulbių kaimo audėjai Onai, kurios sūnų – tolimojo plaukiojimo šturmaną – pasiglemžė jūra.

REGINA ŠLIOGERYTĖ-BLIŪDŽIUVIENĖ

Tartum rimstantis žvėris
Vis dar urzgė debesis.
Pro tamsias, grėslias blakstienas
Žaibo žvilgsniai kartais mėtės.
Bet lietus jau šokti baigė.
Medžiai, nuo drėgmės apsvaigę,
Skubino šlapius lapus
Nusikrėst skaidrius lašus.
Tie, riedėdami karoliais,
Viens per kitą žemėn puolė.

Debesį tolyn nustūmęs
Čia ir vėjas atidūmė.
Į nendryną įsivėlė,
Lyg ką pakuždėt norėjo.
Bet staiga tartum įspirtas
Jis aukštiekninkas nuvirto
Ir ant ežero bangų
Nučiuožė tarsi ledu.

Būtų ir visai užmigęs,
Toks apsilpęs ir sustingęs,
Bet pamatė, kad padangėj
Vaiva, laumė auksarankė,
Pakabino savo juostą –
Margaspalvę, septynklostę
Ir į ežerėlio krantą
Įrėmė jos žvilgų lanką.

Vėjas vertėsi per galvą
Ir, pačiuopęs žalią spalvą,
Puolė visą juostą vilkti
Lyg nulaužtą nendrę ilgą.

Tik tas debesio žvėris
Grikštelėjo dantimis.
Rūko draiskanais paleido
Ant skaištaus saulutės veido.

Vaiva tartum nusigandus
Perbraukė ranka padangę,
Paskubom surinko juostą –
Margaspavę, septynklostę,
Mirgančią spalvų lašais,
Su lietučio ataudais.
Ją kur nors kitur išskleis,
Kai lietus ir saulė leis.

.....

Kol pakrantėj vėjas žaidė,
Viksvė drobę austi baigė.
Tad, parimusi ant rankų,
Žvelgė pro pirkelės langą.
Matė, kaip padangę juosia
Septynklostė Vaivos juosta,
Kaip ūmai jinai pradingo,
Rūko draiskanai užslinkus.

Kartą dar visai mergaitė
Ji prie ežerėlio braidė.
Rinko nendrių šiaudelius –
Lygnašinius ir glotnius.
Kai juos ataudais apvys,
Šaudyklėlėn įguldyt,

Tai nešios liauna nendrelė
Lino siūlą į drobele.

Tąsyk Viksvė ir pajuto,
Tartum rūkas ją apsupo.
Smulkūs mirgantys lašiukai
Lyg spalvoti burbuliukai
Apipyliė rankas, kojas,
Apie veidą plakės, šoko.
Viskas spalvomis aptvino,
Net blakstienas aplipino.

Viksvė šiek tiek nusigando,
Bet, kai pažvelgė į dangų,
Ji pamatė, kad tai Vaiva
Savo juostą čia nuleido,
Ir gražus spalvotas lankas
Supasi ant josios rankos,
Lyg pati dangaus Audėja
Jai kažką delnan įdėjo.

Viksvė nendreles paguldė,
Plastelėjo tarsi gulbė
Ir spalvotame rate
Sukos tartumei sapne.
O kai Vaiva jį patraukė
Nuo pakrantės į palaukę,
Viksvė bandė jį pavyti
Ir pagriebus sulaikyti,
Parsinešti į trobele
Ir jausti į drobele.

.....

Daug baltų plonų drobelių
Iš po jos vikrių pirštelių
Išvingiavo tartum kelias.
Tik tas drobinis takelis
Niekur nevedė audėjos.
O kas širdyje jos dėjos,
Šaudyklėlė išdainavo,
Ataudėliais išposmavo.

Klevo staklės jai – motulė.
Viksvė jos seniai neturi.
Ji po gelsva smiltele
Ilsis lyg po drobele.

Kai labai labai pavargsta,
Viksvė ištaria jos vardą.
Kartais ašarėlę graudžią
Į drobelę ji įaudžia.

Ir brolelis Laumenėlis
Tartum jaunas diemedėlis
Jau seniai duris bevėrė,
Bėro žirgo nebešėrė.
Kai sukliko baltos gulbės,
Tai jaunų bernelių pulkas
Juodbėrius pasibalnojo,
Ginti tėviškės išjojo.

Ir Viksvelė išlydėjo
Savo brolių Laumenėlių.
Netoli, lig kiemo vartų.
Padavė jam švitrų kardą,
Žirgą rūtele pašėrė,
Kad parneštų broliužėlių,
Kur motulė lyg gulbelė
Rykauja rugių kalnelį.

Kieksyk jau rugiai žydėjo,
Saulė leidos ir tekėjo.
Žiemą keitė vasarėlė,
Delčią – jaunas mėnesėlis.
Virš Medvėgalio pilies
Atšvaitai grėslios ugnies
Jau seniai neberuseno,
Karo ragas neskardeno.

Grįžo kaiman raitužėliai,
Piktą priešą nugulėję.
Bet negrįžo Laumenėlis
Ir jo bėras žirgužėlis.
Ir motulė nesulaukė
Sūnaitėlio linaplaukio.
Tartum liepa linko, sviro,
Kol gailiom rasom nubiro
Į kalnelio šiurkščią žolę –
Šaltą negrįžimo guolį.

Ir paliko audėjėlė
Lyg palaukių ramunėlė.

Kartais tik klajūnas vėjas,
Ežeru įsibėgėjęs,
Atlekia prie pirkios durų,
Pro langelį pasižiūri,
Stogo šiaudus pašiurena.
O prie vartų beržą seną
Palinguoja tartum lopšį
Ir, jo šakose sušniokštęs,
Gūsiiais ritasi į kaimą,
Ten užtraukia savo dainą.

Betgi vėjas – ne brolelis,
Nors ir beldžias į langelį.

Viksvėi tik širdis pašoka.
Rodos, girdi brolio juoką.
Lyg jo žodžiai sušnarėtų
Pro rudens sriautingą lietu.
Kai juodi nakties šešėliai
Po pakrantes klydinėja,
Rodos Viksvėi, kad tai brolis
Grįžta pagaliau namolei.
Tik be žirgo, vienas brenda,
Tako į namus neranda.

Puola pusnuogė į lauką
Ir brolelį ima šaukti.

Blaškės kartais lyg pamėklė,
Šaukdama per pelkę lėkė
Į tą pusę, kur jos brolis
Tąsyk su kitais išjojo.
Daug vėliau tą pelkių galą
Žmonės Laumenais pramanė.
O kai pelkė pasausėjo,
Patys ten gyvent pradėjo.
Rentė trobas, kelią klojo,
Nors pradžios ir nežinojo.

Bet lig šiolei šitas kaimas
Savo vardo nepamaino.

Pamažu pasklido kalbos,
Kad pelkyne laumė baldos.
Prisidengusi rūkiais
Ji išnyra vakarais
Iš akivaro klastingo.

Žemaitijos vandenys. Danutės Mukienės nuotrauka

Jau, esą, ne vienas dingo.
Būtų laikas ją nutverti
Ir akivaran panerti,
Žydinčio šermukšnio šaką
Išskedenti jai ant tako.

Žmonės, nors ant laumės niršo,
Pašnekėjo ir pamiršo.

.....

Vis vėliau saulutė kėlės,
Vis lėčiau darbėlių ėmės.
Dangstės debesų skarom,
Siaustės rytmečio miglom.
Laukas, pieva ištuštėjo,
Gyvuliai tvartan suėjo.
Medžiai keitė savo spalvą,
O aukščiausią kaimo kalvą
Jau kas rytą šalnos gobė
Lyg balta Viksvelės drobė.

Vieną tokį vėsų rytą,
Kai dar šalnos nenukrito,

(Nukelta į 72 p.)

(Atkelta iš 71 p.)
 Kai šviesusis Paukščių Takas
 Dar žvaigždelių nesuslapstė,
 Viksvė užrėmė duris.
 Nors sunkusis nešulys,
 Į kurį surišo drobę,
 Dunkstelėjo jai į koją,
 Viksvė rankom jį apglėbė
 Ir į miglą pasinėrė.

Net ir vėjas nepamatė,
 Kur pasuko Viksvės takas.
 Pėdas jos be galo stropiai
 Rytmečio migla užglostė,
 Pelkių smilgos užlingavo,
 Samanėlės užritavo.
 Niekas Viksvės neieškojo.
 Gal numanė, gal žinojo,
 Kad lyg pasakų seselė
 Dingo ji ieškot brolelio.

Žmonės dar ilgai minėjo
 Viksvę – drobių audėją.
 Neretai ten, ant kalnelio,
 Kur dūlėjo jos trobelė,
 Pelkių pakraščiu vis brido
 Pažiūrėti, gal sugrįžo.
 Kai kas sakės net girdėję,
 Kaip ji šaukia Laumenėlį.

.....

Kartą, ežerui patvinus,
 Prasilaužė iš pelkynų
 Negili, veržli upelė.
 Šviesią risdama bangelę
 Lyg iš ūkanų išplaukus
 Nutekėjo per palaukę.

Gulbių kaimo ežerėlis
 Ją dar bandė pasigriebti,
 Uždaryt į savo glėbį.
 Bet upelė jį pranėrė.
 Ten pasuko skaidrią srovę,
 Kur kadaise savo brolių
 Šaukti bėgdavo Viksvelė.

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka

Tartum staklėse drobėlė
 Ji vis primena audėją,
 Net jos vardą paveldėjo.
 Taip tarp Gulbių ir Strazdelių –
 Tų gražių, jaukių kaimelių -
 Viksvė plukdo vandenėlių,
 Tartum ieško Laumenėlio.
 Kartais Vaiva savo lanką
 Įremia į josios krantą.

Rodos, ir pati audėja
 Niekur niekur neišėjo.
 Kai saulutės spinduliai
 Rytą krinta nuožulniai
 Ir, migloj atsispindėję,
 Švyti, bet nelūžinėja,
 Tuokart Viksvė savo drobę
 Saulėj balinti pakloja.

Tartum Vaiva margą lanką
 Ji drobėlę savo lenkia,
 Ir ant rūko kruopelyčių
 Lyg vaivorykstė ji švyti.
 Tik bespalvė, balzguna,

Tartum ką tik išausta.
 Broliui taip takelį kloja,
 Bet jisai vis neparjoja.

Gal ir liktų ši legenda
 Tik vaizduotės skrydis lengvas,
 Pasakaitė iš senovės
 Tarpu sapno ir tikrovės.
 Didesnių dalykų būna,
 Bet legendon nepakliūna.
 Tik istorijon nubyra
 Lyg nuo skardžio sauja žvyro,
 Kai užgauna jį žmogus,
 Vėjas ar žvėris šoklus.

Tas tiktai legendon tinka,
 Kas giliai širdin įkrinta
 Ir palieka tokią žymę,
 Šimtmečiais kur neišdyla.
 Taip ir man vingri upelė,
 Šviesią risdama bangelę,
 Šią legendą pakuždėjo,
 Nes mana širdis mylėjo
 Gulbių kaimo laukelius,
 Kalnelius ir raistelius.

Žemaitija. Danutės Mukienės nuotrauka